

GESCHIEDENISBURO – NIEUWSBRIEF

Jaargang 1 – 4, april 2021

Drs. Freja van der Zee - Dijkstra

www.geschiedenisburo.nl

geschiedenisburo@kpnmail.nl

tel. 06-23934804

Agenda

Bij alle activiteiten nemen we de voorschriften van het RIVM in acht! Daarom is opgave vooraf verplicht. Dit kan via de mail of telefonisch (zie bovenaan de pagina).

Zodra de overheid groen licht geeft:

- laatste avond **"Verlichting"**, gebouw Ny Brongergea Tsjerke, De Knipe.
- herstart **"Marco Polo"**, RAShuys, Roderesch.

28 mei, pubquiz, RAShuys, Roderesch.

€2,50 p.p. Opgave is niet verplicht, maar wel mogelijk op info@rashuys.nl.

In oktober start de tiendelige cursus **"Leer mij Nederland kennen"** in De Knipe. We verdiepen ons in de politieke en sociaaleconomische geschiedenis van ons land (1815-1981). **€95,- p.p.** (incl. reader en koffie/thee).

NIEUW! Tour de Veen

Boek nu je rondleiding per auto en kom van alles te weten over het veenlandschap rondom Heerenveen en het leven van de mensen die hieraan verbonden waren.

Het basispakket van 2 à 2.5 uur kost €75,- p.p. en is inclusief koffie/thee.

TIP! Raadpleeg regelmatig de website. In deze onzekere tijden kan de planning van dag tot dag veranderen.

Kwartaalkiekje – Koninginnedag/Bevrijdingsdag

Polonaise op Koninginnedag in Alkmaar.
Bron: BEELDBANK WOII/NIOD op nos.nl

Op vrijdag 31 augustus 1945 wordt er uitbundig feestgevierd in Nederland. Voor het eerst sinds het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog kan er in alle openheid aandacht worden besteed aan de verjaardag van koningin Wilhelmina.

De vorstin wordt 65 jaar en overal in het land wappert de oranje wimpel naast de driekleur. Maar Koninginnedag is in 1945 óók Bevrijdingsdag, waarop (wederom) wordt gevierd dat er een einde is gekomen aan vijf jaren ellende.

De dag begint op veel plaatsen met het *Wilhelmus* en marsmuziek, gespeeld door het lokale muziekkorps, en met een toespraak van de burgemeester. Daarna worden oorlogsslachtoffers herdacht in speciale kerkdiensten of bij de onthulling van een gedenksteen. In de loop van de dag, als het zonnetje doorbreekt, is het tijd voor allegorische optochten waarbij de thema's *oorlog* en *Neêrlands trots* overheersen. Uiteraard wordt er veel gelachen en gedanst, zoals hierboven in Alkmaar.

In het Olympisch Stadion in Amsterdam is een nationale viering: voor het oog van prinses Juliana en prins Bernard wordt *Het drama der bezetting* opgevoerd, een spektakelstuk waaraan meer dan duizend vrijwilligers deelnemen.

Omdat Wilhelmina liever geen bevrijding wil vieren op haar verjaardag, verschuift Bevrijdingsdag in 1946 naar 5 mei, de dag van de capitulatie-besprekingen in Hotel de Wereld in Wageningen.

1921

De afgelopen dagen gaven ons een inkijkje in een chaotisch politiek Den Haag. Politici en burgers roepen "schande" en "circus" en de media berichten over "afnemend vertrouwen van de burger". De vraag wat historici over honderd jaar over deze periode zullen schrijven valt niet te beantwoorden. Wel is het mogelijk om honderd jaar terug te kijken en wat blijkt: op hoofdlijnen zijn er parallellen te trekken.

Op 27 april 1921 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Eén van de deelnemende partijen in Amsterdam is de net opgerichte *Vrije Socialistische Groep* of *Sociaal-Anarchistische Actie in Nederland*. Deze partij, beter bekend onder de naam *Rapaille-partij*, is opgericht om uit onvrede, maar op humoristische wijze, een statement te maken tegen stemplicht en het parlementaire stelsel. De partij maakt zich onder meer sterk voor goedkope sterke drank en vrij en gratis vissen in het Vondelpark. Op de kandidatenlijst staan twee bekende Amsterdammers, Cornelis de Gelder en Hubertus Zuurbier. De Gelder is een drankverslaafde straatmuzikant op het Rembrandtplein. In 1916 promoot hij op diens verzoek de nieuwe revue van Louis Davids met het liedje *Had je me maar*. Dit levert hem de bijnaam Hadjememaar op.

Tot ieders verbazing, nog het meest die van de oprichters, komt de partij met twee zetels in de gemeenteraad. Cornelis de Gelder zal deze echter nooit innemen, omdat hij enkele dagen voor de verkiezingen wordt gearresteerd voor openbare dronkenschap en naar Veenhuizen gestuurd om af te kicken. Aanhangers zien hierin een complot van het stadsbestuur om de populaire Amsterdammer monddood te maken. Colporteur en straatredenaar Zuurbier neemt wél zijn zetel in en is daar de luis in de pels van het establishment. Binnenskamers ontpopt hij zich tot de stem van het proletariaat, maar naar buiten toe wekt hij graag de indruk raadsvergaderingen slechts bij te wonen voor het presentiegeld.

"...Had je me maar, met een knakie erbij; Had je me maar, met een lokkie opzij; Had je me maar, wat je hoort en wat je ziet... Ik wil wel met je vrijen, maar mijn centen krijg je niet!" Cornelis de Gelder in 1921. Bron: Wikipedia, publiek domein.

De oprichting en het (tijdelijke) succes van de *Rapaillepartij* en soortgelijke partijen elders in Nederland vinden hun oorsprong in de politiek-maatschappelijke onrust, ontstaan in de voorgaande jaren. De Eerste Wereldoorlog is immers nog maar net voorbij en hoewel Nederland neutraal was, bleef de oorlog niet onopgemerkt: opvang van Belgische vluchtelingen; het leger in voortdurende staat van paraatheid tot eind 1918; voedsel op rantsoen. Vooral arbeiders hebben het tijdens en vlak na de oorlog zwaar te verduren door slechte arbeids- en woonomstandigheden en een daarmee samenhangende slechte gezondheid.

Ook de Spaanse Griep is in 1921 nog maar net onder controle. Van juli 1918 tot en met 1920 zal deze ongeveer 38.000 slachtoffers (vier per 1000 inwoners) in Nederland opeisen. Er is berekend dat de helft van alle Nederlanders de ziekte heeft gehad. De overheid blijkt niet in staat om adequaat op te treden tegen de verspreiding van de ziekte.

Het gevolg is dat veel Nederlanders onzeker zijn en weinig vertrouwen hebben in de toekomst. De politieke onrust, gesymboliseerd door de revolutiepoging van Troelstra (november 1918), draagt hier nog aan bij. Kiezen voor een nieuw geluid, zoals dat van de Rapaillepartij, kan in dit licht gezien worden als een duidelijk signaal naar de machthebbers.